Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 155. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЛИПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 22, 1953. No. 155. VOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ГОЛОСУВАННЯ НАД ПЕРЕСЕЛЕНЧИМ ЗАКОНОМ

ПРОДОВЖЕННЯ СЕСІЇ КОНГРЕСУ НА СЕРПЕНЬ ВЖЕ МАЙЖЕ ПЕВНЕ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер відбув вчора наради з представниками республіканської більшости в Конгресі, видвигаючи десять справ та домагаючись їх розгляду ще на теперішній сесії. Між цими справами є домагання Президента, щоб Конгрес ще на цій сесії переголосував законопроєкт у справі допущення до цієї країни нових 240,000 европейських скитальців поза звичайною еміграційною квотою. До тих „наглих справ", що їх повинен вирішити Конгрес на теперішній сесії, зараховано теж збільшення почтової оплати, що мало б дати державній скарбниці додаткових 240,000,000 долярів прибутку річно. Ці, як і інші справи, зараховані Президентом до „наглих", вже викликали в Конгресі багато суперечностей і тому вважається майже за певне, що в таких обставинах Конгрес не потрапить полагодити тих проблем впродовж найближчих двох тижнів, щоб могти перервати сесію з кінцем цього місяця, як це пляновано. В поінформованих колах вважають, що видвигнені през. Айзенгавером справи заставлять Конгрес продовжити теперішню сесію щонайменше на два тижні, якщо не на цілий місяць серпень. Сенатор Вільям Ноленд, діючий лідер республіканської більшости в Сенаті, й Джосеф В. Мартин, спікер Палати Репрезентантів, заявили після нарад в Білому Домі, що вони не тратять надії полагодити всі справи до кінця місяця, але рівночасно додали, що готові задержати сесію Конгресу так довго, аж поки всі ці справи не будуть полагоджені.

До десятьох ‚наглих справ', устійнених президентом і конгресовими провідниками, належать такі законопроєкти:— 1) всі біжучі бюджетові законопроєкти; 2) законопроєкт про поширення федеральних прав на прибережні нафтові джерела; 3) продовження акту минулих торговельних договорів; 4) переселенчий законопроєкт; 5) законопроєкт в справі підвищення поштової тарифи; 6) встановлення нової агенції малих підприємств, на місце дотеперішньої Корпорації Фінансової Відбудови; 7) продовження кредитів для фармерського господарства; 8) уповноваження для президента висилати закордон надвишку харчів; 9) законопроєкт про публічні військові праці; 10) низка торговельних і мореплавських договорів, що їх повинен ратифікувати Сенат.

Палата ухвалила закон про зменшення на 20% кінових податків

Вашингтон. — Палата Репрезентантів ухвалила вчора закон, на підставі якого дотеперішній податок від квитків вступу до кіна мав би бути зменшений на 20 відсотків. У цей спосіб Конгрес намагається дати власникам кін „віддих" в їх змаганнях з телевізією. На такому зменшенні податків уряд втратить приблизно 100,000,000 долярів податкових прибутків річно, якщо цей законопроєкт перейде теж в Сенаті, де віддається значно більше уваги справі балянсу бюджету. Так само існують припущення, що президент Айзенгавер може спротивитись тому законопроєктові. Закон відноситься тільки до квитків вступу до кін, а не до театрів та інших розвагових льокалів. Противники того закону твердять, що з нього скористає не глядач, тільки кінова індустрія, яка на місце зменшених податків готова збільшити свої ціни. Театри мають теж свої застереження, вважаючи, що так само, як телевізія конкурує з кіном, кіно зі свого боку почало небезпечну конкуренцію з театрами, переходячи до масової продукції фільмів у трьох вимірах.

Ухвалено закон про скасування Фінансової Корпорації Відбудови

Вашингтон. — Сенат ухвалив вчора законопроєкт про скасування Фінансової Корпорації Відбудови та про встановлення на її місце іншої урядової агенції, що називатиметься Адміністрацією Малих Підприємств і матиме право давати таким підприємствам позички у висоті до 200,000 долярів. Подібний закон, хоч з низкою застережень і розбіжностей, ухвалено вже раніше в Палаті Репрезентантів. Нова агенція, яку піддержує президент Айзенгавер, розпоряджала б, згідно з ухваленим законом, капіталом у висоті 300,000,000 долярів.

У ЗДА відчувається надвишка старшин резерви

Вашингтон. — У зв'язку з майбутнім обмеженням кількісного стану збройних сил, постало питання про надвишку випускників вишкільного корпусу старшин резерви. Питання цих випускників розглядається тепер в установах збройної служби та в департаменті оборони. Під час здійснення запланованого скорочення людської збройної сили на 200,000 осіб, ані армія, ані повітряні сили не думають про звільнювання досвідчених старшин, лише про обмеження прийнять нововипущених старшин вишкільного корпусу. Ці юнаки проте нормально кінчатимуть свій вишкіл, без огляду на намічене скорочення збройних сил.

КОМІСІЯ ПРОТИАМЕРИКАНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ РОЗГЛЯДАЛА СПРАВУ МЕТЮСА

Вашингтон. — Комісія протиамериканської діяльности Палати Репрезентантів схвалила шістьма голосами проти трьох переслухати Дж. Б. Метюса, який минулого тижня залишив становище діючого директора постійної слідчої підкомісії, що її очолює сенатор Дж. Р. МекКарті. Метюс відійшов із свого становища у зв'язку з суперечками і закидами, які викликала його статтяя, опублікована в журналі „Америкен Меркурі", де він закинув протестанським пасторам попутництво з комуністами. У зв'язку з голосами про побажаність дати Метюсові можливість висловитись, комісія протиамериканської діяльности погодилась вислухати його, не призначивши проте терміну переслухання. Припускають, що це станеться не раніше жовтня цього року.

Студенти-чужинці захоплені Америкою

Ґарден-Сіті, Л. Айл. — На закінчення річного перебування в ЗДА студентів з 14 закордонних країн, у Ґарден-Сіті відбулася прилюдна розмова з цими студентами, що її влаштувала окрема служба виміни студентів. Чужинці пробули в ЗДА один рік, причому перебували в тісному контакті з місцевими громадянами, входячи в родинне середовище нової для них країни. Усі студенти і студентки висловились з найглибшим признанням про свободу, яка панує в ЗДА, зокрема про вольності у житті молоді. Панна Сюзі Нідермаєр з Австрії заявила, що молодь хоче не тільки ходити до школи й вчитися, але мати й радощі, такі, які має молодь Америки. Інший студент, що вчився в Филаделфії ствердив, що тут молодь користується такою свободою, яку в інших країнах мають лише старші юнаки. Лише студент з Нової Зеляндії не був захоплений свободою зустрічей між хлопцями й дівчатами, — зате всі підкреслювали додатні сторони американських звичаїв, які допомагають придбати не тільки особистих приятелів, але й друзів для цілого народу. — Одночасно з закінченням річного перебування згаданих студентів, до Ню Йорку прибула нова група 40 студентів з Єгипту, Італії, Греції, Еспанії та Іраку, як перші з 670 студентів, які цього року прибудуть з різних країн для студій у високих школах ЗДА.

Японці отримують громадянство ЗДА

Сан Франціско. — Цього тижня в Сан Франціско 182 японці отримали громадянство ЗДА. Більшість з цих японців, — це особи, що вже довго проживають у цій країні, маючи дітей і внуків, які тут народилися і тому мають американське громадянство. Натуралізація японців відбулася в наслідок діяння іміграційного закону МекКарена-Волтера, який передбачає таку можливість, що було виключене під час діяння попереднього закону. Під час урочистого акту надання громадянства, нові громадяни висловили своє задоволення, що їх непевне положення в країні вже скінчилося і вони зрівнялися з іншими мешканцями цієї країни. На підставі нового закону, в північній Каліфорнії, 15,000 японців отримають громадянство.

Уряд Куби забороняє страйки

Гавана. — Міністер праці Куби, А. Ґонцалес заявив, що уряд у майбутньому не допускатиме в країні страйків. Тепер уряд зайнятий закінченням автобусового страйку, який відбувається в Гавані і в околицях столиці. Міністер праці одночасно запевнив робітників, що уряд дбатиме про їхні вигоди, але не допустить страйків, які викликані чисто політичними міркуваннями. Спричинники таких страйків будуть звільнювані. У зв'язку з виступом міністра праці, страйкарі вимагають від уряду його звільнення. Страйк може поширитись, з огляду на незадоволення морських працівників відкриттям нової лінії порому між Кубою і Флоридою.

Пані Рузвелт з візитою у Тіта

Любляна. — Пані Елінор Рузвелт, вдова по колишньому президенті Ф. Д. Рузвелті, наприкінці своєї тримісячної подорожі довкола світу приїхала до Юґославії. Вона перевела два тижні на об'їзді цієї країни, висловлюючись з захопленням про її господарський і культурний поступ. Елінор Рузвелт склала заяву, що мовляв — треба робити різницю між комуністичними і соціялістичними державами, та що з цими останніми, до яких вона зараховує теж Юґославію, капіталістично-демократичні держави можуть і повинні вдержувати тісні взаємини. Елінор Рузвелт, що має тепер 69 років, висловилась з великим признанням про „молодечий дух" маршала Тіта, що має „лише" 61 рік.

КАНАДА ПРОТИ ОБМЕЖЕННЯ ЇЇ ВИВОЗУ ДО ЗДА

Оттава. — Канадійський уряд вручив державному департаментові ноту з протестом проти запроєктованого обмеження ввозу з Канади. Це торкається торговельних обмежень вивозу з Канади до ЗДА вівса та рибних продуктів.

Жнива „білої смерти" в Альпах

Женева. — Швайцарський уряд і населення стривожені високим числом трагічних випадків, що трапляються із спортовцями - альпіністами. Впродовж кількох останніх днів згинуло 9 осіб і пропало безслідно шість. „Біла смерть" зібрала багате жниво особливо останньої суботи й неділі. У горах Дольомітах згинули того самого дня один німець і один швайцарець. Буря у суботу захопила в горах біля Гренобль двох французів, які вам і згинули. Один молодий австрієць впав з узбіччя масиву Монт Бляну, коли збирав там квіти. Того самого дня лявіна засипала молодого швайцарця. Згинули теж два англійці. Є різні причини таких трагічних випадків, із них найважніші: вихід в гори без провідників, здебільша з ощадности, бо останнім часом сильно зросли ціни фахових провідників-альпіністів, — а також легкодушність та легковаження прогнозою змінливої гірської погоди.

ПЕРШИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ ЯРМАРОК В СОЮЗІВЦІ

В найближчу суботу, 25-го липня, відбудеться в Союзівці перший літературно-мистецький ярмарок з багатою мистецькою й розваговою програмою. Ця імпреза подумана в рямках широкої програми перетворити Союзівку в справжній осередок не тільки вакаційно - відпочинкового, але й товариського та культурно - розвагового життя в літніх місяцях. Літературно-мистецький ярмарок в найближчу суботу, в програмі якого виступлять м. ін. два відомі наші письменники-гумористи Іван Керницький і Микола Понеділок, сходиться з відвідинами в Союзівці окремої прогулянки з Ню Йорку, яку організує розмірно молода, але вже широко відома серед нашого загалу фірма „Арка", з її власником п. Я. Пастушенком. Подробиці цієї прогулянки подані в окремих оголошеннях. На мистецьку частину ярмарку в Союзівці складаються виступи видатних артистів - співаків, імена яких будуть ще проголошені, а керманич товариського життя в Союзівці, ред. Лев Лепкий, приготовляє м. ін. окрему точку оригінальних „союзівських куплетів", що їх відспіває при ґітарі зорганізований з перебуваючих в Союзівці гостей квартет. Будуть відчитані теж деякі „недруковані твори" з „літературного коша" редакції „Свободи". Ця оригінальна імпреза, разом з величезними можливостями кінце-тижневого відпочинку, купелів в басейні, вечірньою ватрою тощо, повинна заохотити теж і до масової участи наших громадян не тільки в нюйоркській прогулянці до Союзівки, але й до численних приватних відвідин тієї оселі з кінцем цього тижня.

ХВИЛИНА ВІДПРУЖЕННЯ В ГОЛОВНОМУ КОМАНДУВАННІ НАТО

Не зважаючи на серйозність обговорюваних справ, новий командант альянтських збройних сил в Европі, ген. Алфред Ґрунтер (зправа), та його заступник британський філд маршал вайкаунт Монтґомері, найшли хвилину для відпруження на останньому засіданні штабу НАТО в Парижі. Це були перші наради ген. Ґрунтера з його штабом після його повороту з Вашинґтону, де він свідчив перед Конґресом.

Совєти пригадали собі харчі для Східньої Німеччини

Берлін. — Совєти запропонували сателітському урядові Східньої Німеччини, що вони дадуть йому „кредитом" харчів на 57 мільйонів долярів з доставою до кінця цього року. Сталося це десять днів після того, як президент Айзенгавер заявив готовість вислати харчі східнім німцям вартости 15 мільйонів долярів. Хоча совєтський міністер закордонних справ Молотов цю американську пропозицію відкинув, харчі все одно висилається з ЗДА до Німеччини й вони вже доходять до виголоджених німців з-під совєтського режиму. Совєтська пропозиція охоплює доставу 27-ми тисяч тонн масла, що його особливо бракує у підсовєтській Німеччині, 10 тисяч тонн інших товщів, 26 тисяч тонн яринного олію, 20 тисяч тонн м'яса і 7 тисяч тонн текстильного краму. Офіційно східньонімецький комуністичний уряд повідомив, що ці совєтські достави прийдуть у висліді просьби, що її східньонімецький уряд вислав до Москви тому два тижні.

Німецькі воєнні злочинці будуть здебільша звільнені

Бонн. — ЗДА, Англія і Франція повідомили німецький уряд в Бонн, що вони погодились на просьбу канцлера Аденауера прийняти німців до зональних дорадчих комісій, які мають поручати альянтам помилування засуджених воєнних злочинців. Це рішення схвалено під час перебування у Вашинґтоні німецького делеґата Теодора Блянка, шефа німецького уряду для справ безпеки. Найсильнішим політичним арґументом, що промовляє за ліквідацію проблеми воєнних злочинців, які відсиджують високі кари наслідком альянтських присудів, є щораз більша роля колишніх німецьких військовиків у німецькому політичному житті, які настирливо домагаються випустити з в'язниць колишніх високих старшин.

Гострі внутрішні розбіжності в англійській робітничій партії

Лондон. — Преса англійської робітничої партії — Лейбур Парті — оголосила коло п'ятсот резолюцій, які будуть предложені щорічній конференції партії на схвалення чи остаточне вигладження. З о-тих резолюцій видно сильні розбіжності, що існують між лівим і правим крилом партії на ґрунті промислової та закордонної політики. Ліва група, що їй проводить Енюрін Бівен, рішуче домагається вивласнення і націоналізації (удержавлення) важкого сталевого, вугільного і тракторного промислу, що його теперішній консерв. уряд повернув приватним власникам.

Українець — найкращий американський вояк у Форт Дікс

Форт Дікс, Н. Дж. — „Форт Дікс Пост", орган військово-вишкільного табору у Форт Дікс, Ню Джерзі, повідомляє, що капраль Ігор Раковський з 39-го полку піхоти був відзначений окремою офіцерською комісією як найкращий вояк у Форт Дікс в місяці червні. Газета відмічає, що капр. Раковський є українець, що в році 1944 він, маючи всього 14 років, був вивезений німцями з Західньої України, разом з батьками, на примусові роботи до Німеччини, а до З'єдинених Держав приїхав перед чотирма роками. „Колишній европейський скиталець, який прибув до цієї країни неповних чотири роки тому, не знаючи ні одного слова по-англійськи, був відзначений як перший вояк Форт Дікс" — пише з признанням згаданий часопис. Далі газета подає ще такі інформації про Ігоря Раковського: він одружився вже в Америці з дівчиною, яку пізнав ще в Европі та яка приїхала до цієї країни пів року перед його приїздом. Вони мають сіммісячного сина, Ігоря молодшого. З газети та інших джерел довідуємося, що процедура вибору „першого вояка" відбувається у Форт Дікс всілякими писаними і практичними іспитами відносно військової постави, поведінки, знання, орієнтації й т. п. Виділюється насамперед по трьох вояків з кожної сотні, опісля з-поміж них вибирається трьох якнайліпших з кожного куреня, потім з-поміж тих знову найліпших трьох з кожного полку, так, що до кінцевого іспиту в дивізії стає 20 вояків, вибраних з чотирьох полків та інших, приділених до дивізії частин. З них тоді вибирається одного. Такий вибраний вояк дістає опісля спеціяльне відзначення з рук команданта та коротку відпустку з відповідними атракціями. Ігор Раковський добув капральський ступінь під час своєї вже дворічної служби в армії. Він твердить, що його останньому успіхові багато спричинила його приналежність до Пласту, в якому він є від 9-го року життя та й тепер, як старший пластун „Скоб", належить до Куреня Старших Пластунів „Бурлаки". Батько відзначеного вояка, інж. Роман Раковський, живе в Брукліні.

АЛЬЯНТИ Й КОМУНІСТИ В КІНЦЕВІЙ ПІДГОТОВІ ДО ПІДПИСАННЯ ПЕРЕМИР'Я

Токіо. — Альянтська й комуністична делеґації на переговорах в Панмунджомі завершують підготову до підписання договору про перемир'я, що — як це в деяких колах вважають — могло б статися вже навіть цього тижня. Вчора продовжували свої наради поодинокі комісії, зокрема військова комісія, завданням якої є підготова до практичного переведення договору про перемир'я на фронті, встановленням демаркаційної лінії та відповідні заходи, щоб не допустити до порушування перемир'я. В комуністичній пропаґанді вже теж помітно більше оптимізму щодо можливостей швидкого підписання перемир'я, хоч все ще вимагається дальших альянтських ґарантій, що того перемир'я не порушить Південна Корея. Контрольоване комуно-китайським урядом пекінське радіо вважає, що південно-корейський президент Синґмен Рі „не припинить своєї злочинної акції" проти перемир'я і що він не зрезиґнував, а тільки відложив на кілька місяців свою погрозу дальшої воєнної акції за об'єднання Кореї. „Все це виявляє конечність ґарантій щодо виконання постанов про перемир'я" — твердить пекінська радіовисильня.

В Панмунджомі, де відбуваються переговори, вчора був один з найрухливіших днів, бо відбулося всіх дев'ять конференцій різних комісій та зв'язкових старшин. Всі ці конференції були таємні і публічно стверджено лише те, що впродовж дня вичерпано призначену на той день програму нарад.

Тимчасом на корейському фронті вчора було відносно спокійно, але комуністи задержали в своїх руках здобуті ними в боях у попередніх днях два малі, але стратегічно важливі пункти біля Панмунджому. В обороні тих стратегічних позицій згинули або взяті в полон всі, за винятком 14, вояки відділу американської морської піхоти, який займав ці позиції раніше.

Президент Синґмен Рі жде на відповідь ЗДА

Сеул. — Високий урядовець південно-корейської Республіки заявив, що през. Синґмен Рі чекає на відповідь американського уряду у справі тих різних подробиць щодо американсько-корейської співпраці, що їх не оформлено остаточно в сеульських переговорах з американським висланником Робертсоном. Зокрема це торкається найболючішої для Кореї справи — її об'єднання: як саме ЗДА уявляють собі переведення його мирним шляхом, на мировій конференції, і що станеться, коли впродовж 90-ти днів від закінчення воєнних дій мирова конференція не зможе перевести об'єднання країни. Синґмен Рі, підкреслив корейський інформатор, погодився змінити — на просьбу американців — тактику, але його ціль залишається та сама.

Англійці далі торгують із червоним Китаєм

Лондон. — Англійське міністерство торгівлі оголосило дані, що потверджують факт жвавої торгівлі Англії з червоним Китаєм. У найближчих днях група приватних англійських бизнесменів виїде з Пекіну з новими торговельними умовами на 33,600,000 долярів. За перших 5 місяців цього року Англія й червоний Китай обмінялись товарами на поверх 15½ мільйонів долярів, себто майже втроє стільки, скільки було за той сам час в минулому році. Англія купила в Китаї до кінця травня цього року краму на $8,400,000 і продала за $7,280,000 в порівнянні з минулорічними цифрами 5 мільйонів і 900,000 дол. Парляментарний заступник секретаря закордонних справ, Антоні Нюттінґ, заявив, що Англія стоїть далі на становищі резолюції Об'єднаних Націй з 18 травня 1951 року про заборону вивозити до червоного Китаю товари стратегічної вартости.

Совєти протестують проти „морської демонстрації" ЗДА і Англії

Москва. — Совєтський уряд передав на руки турецького амбасадора у Москві ноту з вимогою додаткових інформацій про заповіджені відвідини Істамбулу воєнними морськими фльотами ЗДА і Великої Британії. Десять американських воєнних кораблів відвідають Істамбул (колишній Царгород) наприкінці цього тижня і будуть там до найближчого понеділка, після чого припливуть туди 22 британійські воєнні кораблі. Совєти вбачають у цих відвідинах „воєнну демонстрацію" з протисовєтським вістрям.

СОВЄТИ ВІДНОВИЛИ ДИПЛОМАТИЧНІ ВЗАЄМИНИ З ІЗРАЇЛЕМ

Єрусалим, Ізраїль. — Совєтський Союз і Держава Ізраїля відновили вчора нормальні дипломатичні взаємини, перервані від 12-го лютого, після бомбового замаху на совєтське посольство в столиці Ізраїля. Підложення бомби під совєтське посольство, як це опісля встановлено, було переведене „приватно" та подумане як протест проти сильної тоді хвилі антисемітизму в Совєтському Союзі. Відновлення дипломатичних взаємин між тими двома країнами наступило в результаті виміни листів між совєтським міністром закордонних справ, Вячеславом Молотовим, та міністром закордонних справ Ізраїля, Моше Шаретом. Тексти тих листів опубліковано вчора рівночасно в Єрусалимі й Москві. Відновлення совєтсько - ізраїльських дипломатичних стосунків основно змінює міжнародне положення Ізраїля, бо досі багато ізраїльтян і навіть ізраїльських політиків вважало, що вони опинились „в кишені" Заходу та втратили нагоду й можливість грати ролю „третьої сили" між Сходом та Заходом. Практичним результатом відновлення тих стосунків, як це сподіються в ізраїльських колах, могло б бути теж привернення можливостей еміґрації жидів із Східньої Европи до Ізраїля. Уряд Ізраїля заповів, що відкриє своє посольство в Москві впродовж найближчих двох місяців. Загально сподіються, що ізраїльським послом до Москви буде Шмуль Ельяшів, колишній міністер. Дипломатичні відносини відновлено в результаті листа ізраїльського міністра закордонних справ Шаретта, висланого до совєтського міністра Молотова в дні 6-го червня. Шаретт пропонував відновити дипломатичні взаємини в інтересі поліпшення міжнародних відносин та мирної й конструктивної розв'язки поодиноких міжнародних проблем. Молотов у своїй відповіді з 15-го липня погодився на ізраїльські пропозиції.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На три місяці	2.75	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНА В КОНҐРЕСІ

Не так давно конґресмен Лоренс Г. Смит вніс у Палаті Репрезентантів Резолюцію 58, яка пропонує урядові З'єдинених Держав нав'язати дипломатичні зв'язки з підсовєтською Україною і підсовєтською Білоруссю, або, іншими словами, — встановити свої дипломатичні місії в Києві та Менську. Конґресова підкомісія для закордонних справ, головою якої є конґресмен Френсіс П. Болтон, відбула минулої середи переслухання в цій справі. Не маємо ще повного протоколу з цілого засідання, але маємо текст зізнань деяких осіб, що дають нам змогу орієнтуватись, про що була мова.

Отже, треба ствердити, що кожний з переслуханих, хоч обороняв одну й ту саму проблему, додавав від себе щось нового. Конґресмени, члени комісії і присутня публіка мали через те нагоду познайомитись з цілістю української справи, зокрема з боротьбою проти Москви від того часу, як по першій світовій війні відновилась незалежна і демократична Українська Держава. Теж добре, що підкреслено, як до 1923 року ще хоч номінально існували незалежно, як українська, так і білоруська совєтські республіки.

Українську справу зв'язувано ввесь час з американськими ідеалами та інтересами, з Американською Декларацією Незалежности та з ідеями, які ввійшли в основу Об'єднаних Націй. Як це може бути, питав один з переслухуваних, щоб З'єдинені Держави вдержували дипломатичні зв'язки з 57 державами, які входять в склад Об'єднаних Націй, а виключали тільки дві — Україну та Білорусь, що їх самі прийняли були до ОН як незалежні держави? Це треба направити хоч би тому, щоб український та білоруський народи знали, що ЗДА не є проти них, ні за те, щоб вони далі залишались в московській неволі. Прийшов кінець колоніяльній політиці в Азії та Африці — говорив інший знавець східньо-европейських справ — мусить те саме статися і з неросійськими народами Совєтського Союзу, що переживають таку страшну колоніяльну експльоатацію, якої не знає людська історія. З американських волелюбних симпатій постали вільна Ірляндія, вільний Ізраель, вільна Індія, на американській землі кладено основи під вільну Польщу і вільну Чехословаччину. Чи ж диво, що й країна, з якої походять американці українського походження, шукає в Америці подібних симпатій у своїй боротьбі за волю і незалежність? Чи департамент стейту, що так довго глядів на Україну крізь російські (чи навіть марксистські) окуляри, не може поглянути на неї згідно з славною традицією батьків країни — Вашинґтона та Джефферсона? Якраз Вашинґтон є тим генієм, що запалює душі українського народу до боротьби за самостійність, бо на нього покликався уже давно найбільший син України — Тарас Шевченко! Чи мала б тепер „політика визволення" спинятись на кордонах України і Білоруси, а не обіймати всі поневолені Москвою народи? Схвалення Резолюції 58 — говорив старий американець, що його предки вже тому 200 років переселились до Америки, — буде продовженням політики найславніших наших президентів, почавши від Вашинґтона, а скінчивши на Айзенгавері, з окремим відзначенням президентів Монрова та Вилсона. Їх принципи треба застосувати також і до України та Білоруси, при чому треба пам'ятати, що неподільність Росії підтримують тільки росіяни усіх відтінків — від царських монархістів до лівих і найлівіших росіян включно. Завдяки американській „сентиментальності" до Росії, підсовєтська Україна стала для Кремлю „ляборато-рією", де він випрактикував усі методи контролю і гнету над іншими народами. Невизнання України самостійною демократичною державою в 1918 році, це сумна картина і сильний удар в бік українських борців за вільну і самостійну Україну. Тому не поминім тепер хоч нагоди представити ту кремлівську облуду, яка зв'язана з „незалежністю" України і Білоруси під Совєтами.

Таких речей було на переслуханні багато. Все це буде видруковане. Український Конґресовий Комітет заслуговує на велике признання, що дібрав відповідних людей для зізнань.

Метода зла, ціль добра

День за днем продовжується кампанія проти сенатора МекКарті, зокрема в пресі. Він має проти себе не тільки майже всіх демократів (за винятком таких, як сен. МекКаррен, що про нього б. през. Труман сказав, що він „не мій демократ"), але й велику частину офіційної републіканської верхівки; має проти себе ліберально-настроєну інтеліґенцію, клир, професуру, виконавців вільних професій, всіх тих, що не люблять найменших шорів і навіть натяку на шори та добачують у способі його допитів приниження гідности їхнього стану і фаху і гідности вільної людини у вільній державі. „МекКартеїзм" став через те вже певним означеним поняттям; про МекКарті і його „ізм" продаються брошури по всіх стендах і всіх часописних кіосках. Ліберально-демократична преса в Англії і Франції висловлюється про нього легковажно, ба навіть з презирством, як про політичного авантюрника, а пуритани американських конституційних вольностей називають його атентатчиком на велику карту американських свобід.

Проте маси бачать у ньому символ безпощадної боротьби проти комуни в усіх її видах і постатях, безпосередньої і посередньої, проти явних і закаптурених комуністів та їхніх поплентачів, свідомих і несвідомих покровителів і помічників. Це те єдине, що робить його популярним і дає йому можливість доступу до найбільших журналістів і телевізій, що знов дає йому грубі заробітки.

Нема ніяких сумнівів, що методика масових підозрінь, оскаржень і п'ятнувань — нездорова й неприємна. При такій методиці мусять бути невинні жертви, як при кожній генералізації фактів мусять бути конфлікти, непорозуміння, переяскравлення, заяви, спростовування, відкликування, атмосфера гризні і шарпанини. Все це правда. Але не меншою правдою є те, що комунізм дійсний і „сальоновий" (цей останній, помазаний лібералістичною фразеологією толеранції, гуманности і незалежности людини, — може ще небезпечніший від комуни голосної і явної) так глибоко вжерся в усі прошарки американського народу, що звичайні методи боротьби з ним замалі і недостатні. Читаємо: Треба боротися з комунізмом по-демократичному; треба давати комуністам змогу говорити своє, а ми їм кажім своє і переконуймо третіх, що комуністи не мають рації; свобода слова, друку, праці і боротьби за переконання — це ж священні засади американського вільного світу, до якого чейже належать також комуністи. Треба пізнавати їх, щоб доцільніше поборювати їх, а щоби пізнати їх, можна і навіть треба читати їхню літературу, їх теоретиків, арсенал їх арґументів. У цьому дусі виступив навіть президент Айзенгавер, заявляючись проти палення книжок, викинених з бібліотек закордонних американських станиць, куди попала цілковита безварта пропаґанда явних і закаптурених комуністів, викрита інвестиґацією сен. МекКарті.

Це все правда, коли би не одна заковика: Комунізму не можна порівняти з будь-якою іншою ідеологічною доктриною, групою чи течією. Комунізм у постаті теоретичних розправ, книжок, наук і полемік — це тільки вивіска. Як життя у Совєтах не має нічого спільного з творами Маркса й Енґельса, так само леґальна діяльність комуністичних партій у кожній країні не віддзеркалює правдивого обличчя комуни і небезпеки, що від неї грозить. Комунізм, керований з одного московського центру, це одна велика конспірація наставлена на підбій світу і на фізичне винищення всіх інакшедумаючих. Комунізм в його московсько-большевицькому оформленні та під одною кермою з Москви — це зараза, це моральний розклад із-нутра, руїна для краю та в найкращому випадку напівзвіринна веґетація для людства, поділеного на касарні та підпорядкованого енкаведистам. Як можна боротися з заразою, з масовим фальшом, з масовою змовою, масовою зрадою і масовим підступом — дискусіями, демократичним переконуванням і вибачливою толеранцією?!

Америка поняття не мала про суть і небезпеку московської комуни й Москва використала це. Процес Гісса кинув страхітливе світло на глибінь, куди сягли вже комуністичні впливи. Американське громадянство навіть ще нині таке заморочене, що трудно його переконати про всю глибінь небезпеки, яка грозить нації і державі, що треба його, як отого замеленого наркотика, вхопити за плечі і сильно потрясти. Коли так раз-у-раз потрясати, то це неприємна процедура, неприємна і для того, що трясе, і того, що ним трясуть. Це прикра, груба метода, що її жертвами падають нераз цілком невинні особи. Це добре знає МекКарті й не лякається тих метод, будучи переконаним, що американський нарід через втрату своїх синів в Кореї, так на большевиків озлоблений, що йому все дарує та ще дякуватиме за виявлювання ворога в його власній хаті.

Микола Очерет

Берія — „ворог народу"

Крилата назва „ворог народу" введена большевиками, коли вони заможних селян оголосили „куркулями". Вкінці всі індивідуальні селянські господарства — „індуси" — зараховано до „ворогів народу". Тоді почались голосні процеси, внаслідок яких були проведені масові арешти, розстріли, депортація до концентраційних таборів. Коли ж болючий процес перетворення населення в державних рабів закінчився, совєтська держава з періоду „ворогів народу" вступила в період „побудованого комунізму".

Творцем і надхненником періоду „ворогів народу" був Лаврентій Берія. Цей грузин завжди був зв'язаний з совєтською тайною поліцією — Чека, ОҐПУ, НКВД, МВД і тепер МҐБ. Вперше, як чекіст, Берія визначився під час кривавих чисток 1930 року, якими він допоміг Сталінові стати абсолютним диктатором. Ділом його рук було й переведення в життя періоду „ворогів народу" і саме в наслідок цієї кривавої епопеї він стає повноправним членом Політбюра рівночасно з Маленковим. Берія стояв увесь час на чолі совєтської системи примусової праці — концентраків, тюрем, таборів; він же керував і програмою розбудови совєтської атомової енерґії.

Три тижні тому, на урочистім балеті в Москві, що присвячений був совєтським провідникам, Берія був відсутний і тоді зроблена була перша здогадка, що з ним щось трапилось.

Незабаром виявилось, що „Пленум Центрального Комітету комуністичної партії Совєтського Союзу вирішив усунути Лаврентія Берію з ЦК комуністичної партії Совєтського Союзу та викинути його з рядів партії". Підголосок комуністичної партії — Президія Верховної Ради СССР — не забарилась і собі „усунути Лаврентія Берію з посту заступника голови Ради міністрів СССР та з посту міністра внутрішніх справ СССР".

Ці факти були приголомшуючою несподіванкою для дипломатів. Правда, ми поволі звикаємо до того, що всякий факт з політично-громадського життя для дипломатів і високих політиків є завжди несподіванкою. Ми лише один випадок знаємо, коли дипломат, спостерігаючи реальне життя, чітко зформулював його законний хід — це твердження бувшого державного секретаря Діна Ачесона про п'ятсотлітню тяглість російського імперіялізму.

Ми не знаємо чи хоч трохи правильно інформують часописи приписуючи Берії орієнтацію на інтернаціоналізм, а в зв'язку з цим і деяку лібералізацію диктатури, але ми добре розуміємо, що коли Берія пішов на „дно", то він став небезпечний для основного ядра Центрального Комітету — росіян і саме вони і оголосили його „ворогом народу".

За весь час існування цього крилатого виразу, створеного самим Берією, це перший раз він вжитий у правдивому його розумінні. Ми цілком погоджуємось, що Берія дійсно ворог всіх гноблених Росією народів і визнання його „ворогом народу" є цілком правильне. Ми жодної уваги не звертаємо на арґументацію „Правди" про причини усунення Берії, бо вона призначена для внутрішнього вжитку і складена виключно неграмотно саме з пропаґандивного боку, але арґументація прем'єра Маленкова, що Берія „намагався поставити міністерство внутрішніх справ СССР понад уряд і комуністичну партію Совєтського Союзу" виглядає правдивою і, певно, є справжньою причиною його усунення. Злочинні ж антидержавні діяння Берії „в інтересі закордонного капіталу та направлені на підривання могутности совєтської держави" є звичайний спосіб промощування шляху для виправдання кривавого терору, який буде переведений в першу чергу в міністерстві внутрішніх справ, а потім розширений на все населення Совєтського Союзу та „Народніх" Республік.

Тут цілком виправданий сарказм одного з дипломатів, який, коментуючи повідомлення Кремлю про те, що Берія був „аґентом закордонного капіталу", сказав: „Шкода, що ми не знали, що він був напродаж. Ми були б багато заплатили, бо ми ніколи не мали справді доброго джерела в середині Кремля".

Ми твердо переконані, що Берія лише „відкрив" період боротьби за владу, та що ще буде проголошений не один „ворог народу". З цієї боротьби хтось вийде переможцем і єдиним його засобом панування знову будуть терор і гноблення, бо це єдине тримає єдність Совєтського Союзу.

В КРАЇНІ ДОБРОБУТУ

(Лист із Швеції)

Ще задовго до Гітлера один російський історик німецького роду — Р. Віннер (він ще живий у Москві) писав у книжечці — „Круговорот історії" про „користь від війни". Мовляв, коли народи звикнуть жити між собою мирно, то втратять можливість розвинути високі якості характеру: відвагу, жертвенність, національну солідарність. Гітлер був того самого погляду і вважав, що війни потрібні для „розвитку культури".

На прикладі Швеції можемо переконатися, яка абсурдна і злочинна „теорія", що ми її згадали. Пливу до берегів Швеції, до порту Ґетеборґ, на шведськім кораблі — Патриція. Це новий корабель, збудований тому два роки в Англії, в Нюкесл. Хоч на кораблі більшість пасажирів шведи, але в мішаному товаристві панує англійська мова. Придивляюся до шведів і шведок, чи дійсно вони проживши 145 років без війни, втратили ті добрі риси характеру, про які писали Віннер і Гітлер. Чи є на цих нащадках давніх войовничих варягів сліди упадку, що її називають латинським словом — декаденція?

Переважна частина пасажирів — це молодь. Високі „козаки", здорові, веселі, життєрадісні, з чуттям гумору, добре виховані. В розмові згадуємо союз України і Швеції проти аґресії московського царя Петра і нашу спільну поразку під Полтавою 1709 року. Слово „Полтава" звучить лиховісним тоном для шведів і досі. Вони вважають, що геройський король Карло XII занадто напружив сили Швеції і задалеко пішов у своїх походах.

— Ну, а коли б під Полтавою виграли не московці, а українці з шведами? — питаюся сорозмовників.

— О, тоді вся світова історія мала б зовсім інший вигляд, — каже один, що студіював історію в Англії та в Німеччині.

З розмов бачу, що шведи зовсім не є „оспалі". Вони знають небезпеку московського імперіялізму, вони тривожаться недолею фінів, що все перебувають у небезпеці від свого великого сусіда — Росії. — Нас Москва не заскочить, — кажуть вони. — Ми хочемо зберегти невтральність, якби вибухла нова світова війна. Однак, наша армія і наша фльота з летунськими силами не дозволять, щоб ворожа сила прийшла на нашу землю. Наша невтральність озброєна, і це світ добре знає.

Мир, яким тішиться Швеція, дав цій нації, що живе в мало родючій землі, розвинути промисловість, торгівлю, хліборобство. Спокійне життя забезпечило розвиток демократичного ладу. Шведська демократія не виросла на основі будь-яких теорій, а з практики. Треба пам'ятати, що в Швеції ніколи не було панщини ані кріпацтва: до стародавнього парляменту — ріксдару — вибирали в минулих століттях своїх послів шляхта, міщанство, духовенство, але також селянство. Розвиткові демократичних установ і звичаїв дуже помогла загальна освіта. Мала нація (6 мільйонів людности) має університети такої світової слави як в Упсалі і в Лунді. Культурний, освічений народ дуже критично ставиться до різних „єдино-спасенних" теорій та до „непомильних вождів". І теорію „клясової боротьби", що в ідеології такого Леніна переходила в громадянську війну, і ідею „світової пролетарської революції" шведи не прийняли до своєї політичної практики, а пішли своїм власним шляхом. Коли говорити про заслуги окремих діячів, що своїм тверезим поглядом і працею повели шведське робітництво до демократичного поступу, то тут на першім місці стоять: Ґіалмар Брантінґ, великий приятель короля Ґустава (обох уже нема на світі) та Пер Албін Гансон, що майже 20 років стояв на чолі соціял-демократичного уряду Швеції. Шведські соціялісти в своїй політиці беруть на увагу добробут цілого народу, а не одної кляси. Уряд, соціял-демократична партія і вільні професійні союзи в Швеції ніколи не „рубають з плеча", коли доводиться рішати господарські справи. Тут нема „суцільної соціялізації" (фактично удержавлення, як у комуністичних країнах, уряд Швеції і робітники спокійно ставляться до приватних капіталістичних підприємців, якщо в них робітник має вигоди не менші ніж у підприємствах соціялізованих. Часто буває, що робітник у приватних підприємствах має ліпші умови праці і оплати).

Головне в цій країні не теорія, не „ідеологія", хоч би розмальована найкращими барвами, а добробут людности. — „Ми скасували бідність у нашій країні", — каже мені один член уряду Швеції при зустрічі. З цього шведи можуть бути горді, бо це дійсно — „досягнення", як люблять пишатися московські верховоди своїми „успіхами" (на словах).

Подорожник

ВАКАЦІЇ

В тягу розвитку індивідуального й суспільного життя, культурні й цивілізовані нації встановили певний період часу в році, призначаючи його на відпочинок. Вакації є сьогодні такою самою складовою частиною індивідуального й суспільного життя, як, напр., щоденна праця й харч чи зацікавлення й участь в суспільному житті. Вакації стали одним з головних предметів в змаганнях зорганізованого робітництва й вакації щораз частіше появляються на лікарських рецептах для хворих, як один з універсальних ліків на всі фізичні й нервові недуги. Забезпеченням відповідного вакаційного часу для свого робітництва й всіх інших прошарків свого суспільства чваниться сьогодні кожна нація, вважаючи це за одне з більших досягнень своєї системи та свого способу життя. Значить, вакації призначені не тільки на те, щоб людина могла не працювати, забавитись чи видати більше гроша, але вони є — в сьогоднішніх обставинах та в сьогоднішньому темпі життя — необхідною конечністю для нашого фізичного й духового здоров'я, для кожної людини ціннішого від усіх скарбів світу.

Вакації мають окреме значення в американському темпі життя й праці та в американських обставинах взагалі. На це можна б навести безліч доказів, але вистачить тільки покликатись на публічні повідомлення про постійне перериванння щоденних занять хоч би тих відповідальних наших вибранців, які керують поодинокими ділянками життя країни. Якщо вас цей приклад не переконує, то завдайте собі приємного труду й загляньте до безчисленних вакаційних осель хоч би в найближчій околиці. Там впродовж літніх вакаційних місяців роїться, наче в улику. Вакаційні оселі вкрили густою сіткою цілу країну й становлять одну з головних ділянок господарства. Величезні маси народу, користаючи з вакаційних відпусток, вибираються в такі околиці, де вони сподіються знайти відповідний для свого здоров'я клімат та відповідні для свого відпочинку обставини.

На жаль, українці ще далеко позаду й в цьому відношенні. Ми ще далеко не маємо належного зрозуміння ані до тієї вакаційної „необхідної конечности", ані до того, як нам найкраще ці вакації провести. Велика кількість наших людей ставиться до вакаційної проблеми цілком байдуже, а інші вважають, що для них цілком вистачає „відсидіти" вакації в задушній міській атмосфері.

Український Народний Союз, розуміючи вагу вакаційного відпочинку та дбаючи про фізичне й духове здоров'я своїх членів, вважав за відповідне розв'язати не тільки стару проблему захисту для старших віком осіб, але й рівночасно подбати про відповідне місце, де наш широкий загал міг би мати всі можливості того необхідного для нашого здоров'я вакаційного відпочинку, полученого із свіжим повітрям, добрим відживленням та всіми можливими культурними розвагами. В тій цілі була закуплена та приготована й віддана до вжитку Союзівка, вакаційно-відпочинкова оселя біля Кергонксон. Дотеперішня фреквенція гостей в Союзівці, хоч добігає вже до сотні осіб денно, все ще непереконує, що наш загал вже зрозумів вагу вакацій та тих удогіднень, що в цьому відношенні постарався для нього Український Народний Союз. Ці, що побували вже на Союзівці, залишали її з жалем, що не можуть бути довше, бо треба було вертатись назад до своїх занять. Ми переконані, що з таким самим жалем та з твердою постановою вернутись там при нагоді чергових вакацій, залишатимуть Союзівку й всі ті, що там ще проведуть свій вакаційний час.

Володимир Барагура

МІЖ ФРОНТОМ І ПАРТИЗАНАМИ

(3)

Яка необережність! Вистачало б, щоб кілька совєтських літаків скинули бомби, й масакра була б жахлива.

Давно сподіване прийшло одначе несподівано. Його попередила героїчна брідська трагедія. Одної липневої ночі мене збудили раптові вибухи бомб, зриви, спалахи пожеж, гуркіт літаків, грохіт гармат. На вулиці гарячковий рух, безконечні колони цивільних німецьких авт. Відбувалася поспішна евакуація міста. Генеральна большевицька атака на Львів почалася. Я дістав наказ негайно бути готовим до дороги. В бюрі гарячковий рух, мене лають, як я посмів ночувати вдома. Все вантажать на авта. Передні большевицькі танкові частини в Винниках. Німецька артилерія гримить з цитаделі й Високого Замку.

О год. 9 покидаємо Львів. На шляху Львів—Перемишль глітно. Авта, підводи, мотоциклі, двоколесники, піші. Треба їхати самим краєчком автостради, побудованої большевиками кров'ю й кістками польських полонених з 1939 року. Другою стороною зі стогоном та швидкістю кількадесяти кілометрів на годину поспішають сталеві колоси — „Тигри" й „Пантери", що їдуть відбити наступ большевицьких танків, які від Ярослава, окрилюючим маневром, загрожують перетяти головний шлях німецького постачання й відступу, Львів—Перемишль—Кракiв. Залізничі рейки, що біжать паралельно до автостради, забиті поїздами. На щастя, немає большевицьких літаків.

За Городком проріджується. З жалем дивлюся на цей шлях, яким я стільки разів в своєму житті їздив, що, здається, знаю кожний його шматок.

На в'їзд до Перемишля треба довго ждати, бо тут знову глота жахлива. В додатку жандармерія не хоче пускати цивілів. Проте кожний якось проїжджає. Зустрічаю багато знайомих. У Перемишлі беру посвідку про безтермінову відпустку, ховаю в кишеню сумнівної вартости тримісячну заробітну плату, прощаю товаришів подорожі. Вони далі до Кракова — я на село, де в родини живе дружина з дитиною.

Мій приїзд привітали радісно, але я охолодив веселість вісткою про події на фронті. Ми вирішили, що я поїду до Команчі на Лемківщині (на словацькому пограниччі) шукати в горах хвилевого приміщення.

У потязі Перемишль—Хирів передвоєнна атмосфера. Більшість пасажирів, це сільські хазяйки, що возили до Перемишля молоко, городовину, овочі. Для них тепер жнива. Стільки тепер наїхало покупців!

Але картина основно змінилася, коли прийшлося пересісти на поїзд Хирів—Сянік.

Жахливе переповнення. Люди в вагонах, на дахах, на ступнях, буферах. З клунками, валізами, дітьми. Крик, плач, сварка. Треба силою здобувати місце. Приглядаюся пасажирам. На багатьох лицях сліди перебутих тяжких хвилин. Деякі вже кілька днів у дорозі. Вони на краю фізичного й нервового виснаження. Очі світять гарячкою, лиця похуділі, неброті, волосся нечесане, одяг зімнутий. Найбільше жаль малих дітей. Вони голодні. Їхнє квиління рве душу. Боже! Так незабаром мають виглядати й мої найближчі.

Нова трагедія. Поїзд в'їхав в гористу й лісову околицю й зупинився. Вночі партизани прорвали лінію на просторі доброго півкілометра. Там жде вже другий поїзд. Але до нього треба дістатися пішки. З клунками, з малими дітьми на руках. Починається пекло. Кожний хоче перший видістатися з вагону, кожний хоче перший здобути місце в новому поїзді.

У Новому Загір'ї висідаю. Поїзд Сянік—Загір'я—Команча робить враження літнисько-вого. Його пасажири — це здебільша добре ситуовані біженці, які вже раніше виїхали в гори, придбали приміщення й не з'ясовують собі грози ситуації, що за кілька днів прийдеться й їм включатись у загальну течію. Зустрічаю знайомих, псую їм настрій невеселими новинами.

Команча наче великий обоз. Кишить від людей і підвод. Живуть по хатах, на горищах, по клунях, стайнях, повітках, а то й й під будами на возах. Платять високі суми за квартири. Щораз нові прибувають — поїздами, валками, окремими підводами. Шукають приміщення в довколишніх селах. Але й тут переповнення. Вистоюють годинами в різних урядах, щоб дістати перепустку до Словаччини. Продають за безцін скот, вози, коні. Перед кожним поїздом, що їде на Словаччину, безліч людей. Сидять на клунках і ждуть черги. Бачу, що ситуація тут безнадійна й нема сенсу везти сюди родини. Краще їхати просто на Краків.

Але ситуація міняється з дня на день, з години на годину. З Команчі до Сянока вже не їде ніякий поїзд. Рушаю пішки. За кілька кілометрів зустрічаю словацьких вояків. Ідуть із фронту, веселі, що недалеко до дому. Тішаться, що йдуть совєти. „Руский добрий чоловік, дасть сала, ковбаси". Така в них думка про большевиків. Заходжу на найближчу станцію. Дижурний каже, що за кілька хвилин над'їде льокомотива. Як зможу, хай причеплюся. Фактично, за декілька хвилин заїхала машина з одним вантажним вагоном. Дістаюся без труду. Сяніцький двірець завалений військовими ешелонами й вантажними поїздами. У багатьох вагонах біженці.

Мені треба дістатися до Перемишля. Найкоротший і єдиний шлях на Бірчу, 65 км. треба пройти пішки. Небезпечно, бо гори й ліс, а територія частинно заселена поляками. Але йти мушу. Шлях прекрасний, в'ється то вгору, то вдолину. Обабіч ліси, оселі далеко від шляху. Хіба що окремі хатки. Сутеніє. Я змучений і боюся йти далі, бо густий ліс і можна наткнутися на партизан. І хто зна, які вони — українські, польські, чи большевицькі, або німецькі дезертири. Можна зустріти й звичайних горлорізів. Вачу кілька хат при дорозі, чую українську мову. Прошуся на ніч, але люди й слухати не хочуть. Може я бандит, може шпіон, може партизан. На щастя, надійшов хлопчина років 15-16. Він поглянув на мене критично й поставив мені декілька питань … із історії України. Коли я дав йому задовільні відповіді, він пошепотів щось із батьками. Згода, можу ночувати. Дали мені напитися гарячого молока й поклали спати на горищі, обтуливши з усіх боків снопами. Як буде якась небезпека, мені дадуть знати й я злізу драбиною критим виходом у ліс. Я прокинувся рано, подякував господарям за нічліг і помандрував далі. Шлях вився то круто вгору, то стрімко спадав униз. Обабіч глибокі яри й густий ліс. Дерева кидали приємну тінь, вітерець повівав, листя шуміло, пташки співали. Мені навіть весело стало на душі. Я мугикав пісеньку й забув, що кожної хвилини можу зустрітись із небезпекою.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
У. Н. СОЮЗУ!

Д-р Ростислав Сочинський

НОВІТНІЙ КУЛЬТ СОНЦЯ

Гаряче й задушне американське літо принесло з собою низку сезонових розваг. Мільйони людських тіл простягаються щодня вздовж побережжя на піскових побережжях від Джонс Біч над Атлантійським до Малібу над Тихим Океаном. На пікнікових толоках, над озерами, на затишних подвір'ях підміських віль, багато на балконах і дахах міських кам'яниць молоді й старі, багаті й бідні громадяни виставляють свої голі спини проти сонця. Мозаїка барвних відтінків, від яскраворожевого до темнобронзового, показує, що ритуал обсмалювання шкіри став улюбленою літньою розривкою-модерного світу. Одні віддаються цьому відновленому культові сонця для приємности, інші — для краси, мабуть найменше — для здоров'я...

Здоровні аспекти сонячних купелів

Щоб провести літні вакації без шкоди для організму, треба знати кілька фактів про сонячні купелі.

Сонячне світло має в собі невидимі для нашого ока проміння: позафіолетні (хемічно дуже чинні) та позачервоні (теплові). Одні й другі сильно впливають на рослинний, тваринний і людський організми. Багато тисяч років тому, коли людський рід переходив суворі фази адаптації до оточення, шкіра сама пристосовувалась до діяння сонячного проміння. Тому тубільці гарячих країв — темношкірі, а люди, що з діда-прадіда живуть у більш поміркованому, чи холодному підсонні мають ясну шкіру. Шкіра ближнього відбиває приблизно 45% сонячного проміння, осіб з темнішою шкірою — 35%, а деяких мурнинів — всього лише 16%. Іншими словами, чим шкіра темніша, тим більше сонячного проміння може вона без шкоди для себе абсорбувати.

Природа обдарувала людину захисним щитом проти шкідливого діяння сонця, — пігментом, званим меляніною, що міститься в комірках шкіри у вигляді зерняток. Під впливом сонячного проміння волосні (капілярні) кров'яні судини поширюються, а зернятка меляніни посуваються з глибших верств шкіри ближче до поверхні. В такий спосіб шкіра засмалюється.

Лікувальні прикмети сонця

З поміркованого вжитку сонячного проміння можна мати, крім розваги, також певну лікувальну користь. Наприклад, при деяких шкірних недугах, для заосмалення ранків та при звичайному лікуванні грибкових недуг на поверхні тіла.

Ще недавно радили сонячні купелі, як знаменитий засіб проти цілої низки хронічних недуг: золотухи у дітей, ревматизму, невральгії, запалення суглобів, запущених плеврітів, задавнених жіночих недуг, деяких форм туберкульози костей тощо. Виявилось, одначе, що значення сонця у цих випадках перецінювано. Сьогодні існують далеко успішніші засоби лікування.

Щоб мати повну користь з літа, крім сонця, потрібні ще інші не менше важливі чинники: відпочинок, поміркований рух, свіже повітря, раціональне віджилення, відповідне заняття і корисне оточення.

Сонячні небезпеки

Зловживання сонячними купелями може спричинити сонячний удар, попечення, запалення і згрубіння шкіри, викликати на ній передчасні зморшки, солярну екзему та сонячну кропив'янку. Особи, що рік-у-рік виставляють свою шкіру під надмірне діяння сонця, можуть занедужати на ще більш поважні хвороби: вовчий лишай, ксеродерму й навіть пістряк.

Сонячне проміння дуже сильно впливає на нашу нервову систему, особливо на хребетний мозок. Від перегрівання сонцем діяльність її підупадає, рефлекси відбуваються повільніше, настає сонливість, що є показником ослаблення всієї нервової системи.

Надмірне осмалювання сонцем може також спричинити розпад червоних тілець крови й виз'язати з них дві трійлені для організму субстанції: порфірину й гістаміну.

Охорона перед сонячною енергією

У продажі є тепер дуже багато різних мастей, кремів і рідин для охорони перед шкідливим діянням сонячного проміння. Але перше як їх купувати, треба порадитись з компетентними особами, бо деякі з них — безвартісні фабрикати, але інші досить корисні, бо містять у собі певні субстанції (саліцільова, танінова й пара-аміно-бензіонова кислоти), які відбивають або абсорбують небезпечне ультрафіолетне проміння.

А проте, найкраща охорона — це поміркованість. Щоб мати якнайбільше користи та якнайменше шкоди для організму від сонячних купелів, треба притримуватись кількох простих, але важливих правил:

1. Грітись на сонці голому можна тільки поступово, першого дня не більше, як 10 хвилин, збільшуючи час кожного наступного дня на половину, але не довше, як 2-3 години денно. Немовлят і дітей, віком нижче від двох років, не можна виставляти недоглянених на сонце довше, ніж на одну годину денно, починаючи від 5 хвилин першого дня.

2. Найкращий час для сонячних купелів — це ранок. Час між 11 год. ранку і 2 год. пополудні — найбільш небезпечний.

3. Треба пам'ятати, що сонячне проміння, відбите від морської води, має більшу силу. Ультрафіолетне проміння може діяти також крізь хмари, абож відбиваючись від неба, води чи піску. Розігріненна людина, що сидить під парасолею, абож перебуває на побережжі моря в захмарений день, може зазнати також попечень шкіри чи інших поганих ефектів.

4. Важлива річ — охороняти очі від яскравого світла (прикривати їх одежею чи темними окулярами).

5. Спати голому на сонці — абсолютно легковажна річ.

6. Особи, що мають послаблену нервову систему, збільшену активність щитової залози, недуги серця, чи активну туберкульозу повинні бути особливо обережні при сонячних купелях. Жінки — більш вразливі на діяння сонця під час менструацій і вагітності.

Без сонця живі сотворіння не могли б існувати. Людина повинна до сонця, як джерела життя на землі, ставитися з респектом, щоб воно не перемінилось в життєву небезпеку.

ЗВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ІНСТИТУТУ В НЮ ЙОРКУ

Роблячи цілорічні підсумки і зосереджуючися на найважнішому, а саме на користі і поступі учнів, можна сказати, що вже вислід односезонної праці цілковито сповнив наші наміри і підтвердив доцільність головної ідеї Українського Музичного Інституту: спрямувати українську молодь в ділянці музичного образування на правильний, хоч і не легкий шлях.

Кінцеві, річні іспити в центрі і відділах виказали в порівнанні з піврічною кляссифікацією загальне покращання оцінок поступу з головних і теоретичних предметів. Переіспитовано 159 учнів. Частина учнів з приводу прискореного виїзду на ферії буде іспитована в осені. З усіх учнів, які склали іспит, за вийнятково зразкову і послідовну працю і відповідні до цього висліди в опануванні і інтерпретації научного матеріялу ступінь визначний осягнуло троє учнів: Ждана Кравців (Філаделфія), Ліна Крилова (Ню Йорк) і Любомир Крушельницький (Ню Йорк. Ностру дуже добре одержало 90 учнів, оцінку добру 59 учнів, а достатню 3 учні. Оцінки з читання нот і публічних виступів вийшли теж досить незле.

Велику частину своєї енергії і праці вложили учні Українського Музичного Інституту до концертів і пописів, якими вони успішно заманіфестували свою любов і розуміння вартості української музичної літератури („Вечір Української Музики", 23 травня), — свій, вже виразно закроєний мистецький профіль (речіталі Ліни Крилової), — спроможність добре виконувати скомпліковані твори міжнародньої літератури („вечір Концертів", 30-31 травня, — Р. Огродник - Б. Свинтух - Л. Крилова) і врешті в т.зв. загальних пописах в Ню Йорку, Філаделфії, Ньюарку, Елизабет і Честер всі учні Інституту своєю старанною підготовкою виявили бажання публічного продемонструвати свій поступ і щораз тісніший контакт з музикою. Про деякі з тих імпрез були в процесі фахові звідомлення пп. М. Байлової, М. Дуди, С. Марусевича і М. Фоменка.

Хоч виступи учнів були в загальному дбайливо підготовані і в залежності від особистих даних кожного учня — дуже добрі, то все таки для дирекції Інституту ясне, що при ще кращому і більш економічному використанні часу і технічних та музичних даних поодиноких учнів — рівень їхніх публічних виступів може в майбутньому видатно підвищитись.

Праця учительського збору Українського Музичного Інституту, як рівнож серйозне ставлення учнів до науки, яке їм школою обов'язків, а також з другої сторони постійні фінансові труднощі Інституту були на протязі цілого сезону предметом обсервації Батьків учнів і Громадян. У висліді цього, крім кільканадцятьох листовних признань за працю Інституту (в одному випадку навіть грошевого чеку), Батьки, як представники Громадянства, ствердивши конечність продовжування і розбудови діяльности Українського Музичного Інституту, а в зв'язку з тим потребу допомоги Інститутові ззовні, заснували в Ню Йорку і у Філаделфії т. зв. Батьківські Комітети, в яких основу положено завдання причинитися до збільшення фреквенції учнів Інституту і допомогти дирекції Інституту у фінансових труднощах, які одинокі можуть бути в майбутньому перешкодою для виповнення завдань і плянів Інституту. І хоч ці Батьківські Комітети засновано на прикінці шкільного року (квітень-травень), проте їхні члени вспіли за такий короткий час розвинути деяку діяльність, (преса, товариські зустрічі, допомога в організації і переведенні імпрез) і цим причинитися до доброго закінчення першого шкільного року в Інституті. За це дирекція Інституту складає на руки Вп. Панів М. Клецора і Т. Скочиляса, як Голов Батьк. Комітетів сердечну подяку.

Роман Савицький, директор.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Закінчення шкільного року

Дня 20 червня ц. р. відбулося урочисте закінчення шкільного року в Школі Українознавства в Дітройті-Схід.

Урочистість ця відбулася в залі „Української Хати" на Грейлінгу. Складалася вона з вдячного молебня Господеві за успішне закінчення шкільної науки, офіційної та художньої частини. Офіційну частину відкрив голова Батьківського Комітету Школи Українознавства — д-р Гр. Годів, який подякував Директорові Школи за його віддану працю та безупинні намагання піднести Школу до якнайвищого рівня, а далі звернувся до молоді з закликом, щоб вона ще більше горнулася до науки, щоб в скорому майбутньому перебрала на себе те немале завдання, що його тепер несуть старші.

Після цього склав звіт про життя і працю Школи в 1952-53 шк. р. Директор Школи, проф. д-р М. Дольницький. В докладному і глибокому змістом звіті, Директор зобразив всесторонньо і дуже фахово повну картину, стану Школи в відчитному шкільному році.

В загальному Школа переборола багато труднощів, зв'язаних з побільшенням числа учнів, а вслід за тим — і учителів, підшуканням цілком нового, справжнього шкільного приміщення.

Школа, що проіснувала вже три роки, з малих і дуже непевних початків своїх розрослася вже до поважної установи, яка спирається на тривких основах і має всі дані не лише для дальшого існування, але й для дальшого її ще більшого розвитку. Завдяки всім людям доброї волі, що ставилися з належним зрозумінням до великої ваги Школи, підтримували її морально й матеріяльно, Школа Українознавства в Дітройті-Схід стала великою національно - культурною цінністю української громади цілого Дітройту.

Складаючи щиру подяку Батьківському Комітетові, як господареві Школи, батькам учнів, учительському персоналові, новоповсталому на дітройтському ґрунті товариству „Рідна Школа" та всім, що в той чи інший спосіб допомагали Школі, дир. Дольницький звернувся до молоді, закликаючи її цінити глибоко те, що вона має можливість і щастя вчитися і виховуватися у своїй рідній Школі. Після цього сам роздав річні свідоцтва разом з книжками, які нагородою за гарні успіхи з окремою присвятою Школи, відзначеним Педагогічною Радою учням, а після цього опікуни поодиноких кляс-курсів роздали свідоцтва своїм учням.

Далі наступила доволі цікава художня частина урочистости з піснями, деклямаціями, танками і фортепіяновими солями.

Цю частину закінчено „Гаїлками" у гарному виконанні 16 учениць.

Після всього учні з батьками та учителями спожили улаштовану Батьківським Комітетом щедру перекуску.

Варто також зазначити, що з нагоди цього закінчення учні Школи зробили між собою збірку на допомогу Дитячому Садкові і вечірній школі в Мюнхені, Зах. Німеччина.

Учні складали гроші, книжки, шкільне приладдя, харчі, одежу і взуття. Збірка пройшла з великим успіхом під проводом Школи і при ласкавій технічній допомозі пань: Олени Климишин, голови 26-го Відділу Союзу Українок Америки, Теодозії Стельмах, голови тов. „Мати Дитина" в м. Гемтрамк, Мішіген, та п. Емілії Бойко, члена СУА.

Вислано пару десятків долярів і 11 великих пачок, з чого: одну з книжками і шкільним приладдям, одну з одежею, дві з взуттям і сім з харчами.

Всіх, що в дуже спекотний день трудом і безкорисною працею своєю та загальними матеріяльними дарами своїми посприяли із щедрою допомогою нашим дуже потребуючим залишенцям — шкільним дітям в Німеччині, хай Господь винагородить стократно!

Мгр. Ю. Олесницький

З'ЇЗД ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ

Дня 4 липня відбувся в Філаделфії, в домівці ЗУАДК-у, товариський з'їзд ветеринарних лікарів, проживаючих і працюючих в північно-східних стейтах ЗДА. З'їзд, який зорганізовано, головним чином, з ініціятиви тов. д-ра Гіля та д-ра Гелети, відкрив в коротких словах тов. д-р Цегельський, передаючи, вітак слово д-рові Крашеникові, який виголосив з нагоди з'їзду знаменито стисло наукову доповідь про копуляцію й розродчу силу в „Протозоа". Після доповіді, відбулося приняття спільно влаштоване дружинами вет. лікарів, на яке прибув теж екзекутивний директор ЗУАДК-у, д-р Галян, мило вітаний присутніми. Д-р Галян щиро привітав з'їзд, бажаючи вет. лікарям продовжувати свою продуктивну працю на місцях та через свою професійну й національну зорганізованість плекати тут духа української національної єдности та спільноти.

В останній частині, започаткованій д-ром Гелетою, виступали зі словом, майже всі товариші, передаючи інформації з місць про стан і можливості професійного заробкування. З'їзд рішив та зобов'язав товаришів до ведення інформативно - допомогової акції серед товаришів в розумінні підшукування крайових можливостей в професійній праці, що, властиво, було головною метою з'їзду. Є надія, що на майбутню товариську зустріч, прибудуть ще й ті товариші, які з різних причин на цей перший з'їзд не прибули.

І. Крупський, вет. лікар

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Австрії

СВЯТО ГЕРОЇВ

Дня 31. 5. ц.р. українська громада в Інзбруку відсвяткувала річницю Героїв: Петлюри- Коновальця - Чупринки.

Рано в місцевій церкві о. прал. д-р Горникевич відправив Службу Божу з Панахидою та виголосив достосовану до нагоди проповідь. Співав місцевий хор. Вечорі відбулася святочна академія, у великій залі готелю Зайлер, що була прибрана відповідно до характеру свята. На великому килимі по середині український національний прапор з тризубом і три портрети Героїв Української Національної Революції, в зелені і з жалібними стяжками. Академію відкрив голова Української Секції д-р О. Берест. В своєму слові з дуже оригінальним підходом, промовець змалював в плястичних образах три етапи українських визвольних змагань. Довший, глибоко продуманий і вміло виголошений доклад мав д-р Л. Мостович.

Після того відбулась музично-вокальна частина програми: виступав хор п. дир. Д. Павлишина, співав тенор П. Лужів та деклямували пани д-р Ірина Волиняк і учениця кОсана Тюшка.

У Франції

ВИСОКЕ ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНЦІВ У ФРАНЦІЇ

Французький міністер освіти Андре Марі надав нашому землякові п. Сергієві Пащенкові в Тулузі почесну грамоту, якою йому признається Palmes Universitaires Officier d'Academie та декорується його фіолетною стрічкою за заслуги в праці на культурно-освітньому полі у Франції серед французів і за переклади французьких творів на українську мову. З-під пера С. Пащенка появились переклади на українську мову таких творів: Ромен Ролляна — „Театр революції" (три п'єси — „14 липня", „Дантон", „Вовки", Альфред-де-Мюссе — „Андреа дель Сарто" і „Син Тиціяна", Стендаля — „Ченчі" і „Абатесса ді Кастро", врешті два великі томи Еміля Золя — „Рим".

СЕРІЯ КАТАСТРОФ В КИТАЙСЬКІЙ ПРОВІНЦІЇ ЮНАН

Південно-китайська провінція Юнан цього року терпить від кількох стихійних катастроф. Спершу велика повінь залила була поля цієї провінції, пізніше прийшла посуха, що знищила багато збіжжя на полях, а тепер повалилися там маси польових коників, жуків та сарани, які до решти з'їдають те, що ще було залишилося після попередніх нещасть.

ТОРЖЕСТВЕННЕ ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРШОГО ШКІЛЬНОГО РОКУ В УКРАЇНСЬКІЙ МАЛІЙ СЕМІНАРІЇ В ЛЮРІ

Дня 28. червня, саме в річницю торжественного відкриття української малої семінарії св. Івана Боско в Люрі, відбулося торжественне закінчення першого шкільного року, в якому взяв участь сам Архиєпископ Кир Іван Бучко.

У програму свята входили перше Святе Причастя та уділення святої Тайни Миропомазання кільком питомцям цієї ж малої Семінарії, а під час польової Архиєрейської Служби Божої відбулися ієрейські свячення двох дияконів Салезіян: Василя Сапеляка та Романа Мазяра. Під час Архиєрейської Служби Божої співали питомці малої семінарії, які ввечорі цього ж дня відограли оперету „Приближче грішників".

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ КОЛИМУ?

Колиму — цю сусідку американської (чи, як твердять у Москві, — „істінно русской") Аляски, — тепер добре знають усі народи СССР та його сателітів. Але найкраще її пізнав український народ: уже мільйони його кращих синів і дочок лежать, як дрова під снігом, у братських ямах вічно мерзлого ґрунту, золотоносної Колими. А на добуте там ними золото, Москва й у Вашингтоні не без успіху поширює комунізм, купує Розенберґів, та дістає таємниці не тільки атомової бомби...

У 1943-44 рр. по всій Галичині у більших містах і селах клюби й школи були переповнені українцями, що слухали потрясаючі доповіді про московські табори невільничої праці на Колимі та Єжовщину (1937-38 рр.), виголошувані інж. Михайлом Млаковим, — активним учасником визвольної збройної боротьби України в 1917-20 рр., частим мешканцем в'язниць ГПУ-НКВД, одній із багато - мільйонових жертв Єжовщини та кількарічним в'язнем Колими. А після 1945 р. сотні тисяч галичан потрапили на ту саму Колиму, де багато з них пригадали ті доповіді свого земляка...

Того ж 1944 р. в-во „Краків-Львів" мало-мало не встигло видати, і то стотисячним накладом, повість М. Млакового та Олени Звичайної п. з. „За що?", де вони описали, з власного їх досвіду, долю мільйонів т. зв. „ворогів народу" у в'язницях і таборах НКВД, а зокрема на тій Колимі, та їх репресованих членів родин — „на волі". Воєнні події унеможливили видати цей документальний твір і за другого набору його у Відні 1945 р. Ця повість на великому конкурсі творів українських політв'язнів у Німеччині 1948 р., одна з 53 праць дістала першу премію. Оцінка жюрі тоді гаряче закликала українські видавництва подбати про видання її і на чужих мовах. Проте, вона й до цього часу книжкою ще не видана навіть українською мовою. Арґентінський „Наш Клич" оприлюднив її на своїх шпальтах протягом 1948 р.

А чому то швайцарці в переповнених протестантських церквах міст Діпольдзау, Райнек та інших, зі сльозами на очах, так моляться та щиро дякують Богові — за що? За те вони так вдячні Йому, що Бог захистив їх досьогодні, та благають Його захисту й надалі від того режиму московської тиранії, від тієї пекельної Колими, про які вони щойно вислухали (1951 р.) потрясаючі до глибини душі доповіді інж. М. Млакового та письменниці Олени Звичайної.

Культурний бурґмістр м. Райнек, п. Буфф, з великим признанням і пошаною возив своїм автом доповідачів аж до м. Роршах, показуючи їм чудові краєвиди Швайцарії. Потім гостив їх у гурті чільних швайцарців, які просили доповідачів виступати ще і в інших містах Швайцарії. На пам'ятку їм видано посвідчення з найкращимит оцінками їхніх доповідей та рекомендаціями.

Не сиділа склавши руки, і московська аґентура. Вона зробила все й неуявне, щоб унеможливити переселення з Европи, особливо ж до Америки, найактивніших ворогів московської та всякої тиранії, — інж. М. Млакового й Олени Звичайної. Проте, американські чинники, зрештою, якслід зорієнтувалися в провокаціях московської аґентури та літаком переселили в жовтні 1952 р. до Америки п. М. Млакового й Олену Звичайну.

„Свобода" та інші українські часописи в ЗДА інформували вже своїх читачів про те, як захоплено слухали українців в Рочестері та Бофало в березні ц. р. доповіді інж. Млакового про Єжовщину та Колиму. Його допис на цю тему оприлюднили й англомовні американські газети, звідкіля його передрукувала й „Свобода" за 23. V ц. р.

Та ось і в Ню Йорку 6. VI ц. р. виступив інж.М. Млаковий з доповіддю на тему **„Колима — найтяжчий табір невільничої праці в СССР"**. Дізнавшись із англомовної американської газети про зміст його доповіді, адміністратор охоче звільняє доповідача від праці в той день. І ось був. колимський політв'язень на сцені клюбу ОДУМ-у. Інж. П. Красноніс від імені Союзу Т-ва Сприяння УНРаді відкриває збори й коротко знайомить присутніх із особою доповідача та інформує про відбуті ним доповіді на згадану тему в Галичині, Швайцарії, Рочестері та Бофало. Доповідач приковує увагу авдиторії до мапи, де яскраво показана зона концтаборів у московській в'язниці народів від Соловків і через Урал та ввесь Сибір аж до далекосхідньої Колими. Виразна чорна лінія на мапі показує шлях (близько 14,000 кіл.!) інж. М. Млакового від Харкова і аж до Владивостока, а далі пароплавом (найжахливіша „пливуча в'язниця", де й мертвих везуть („по счоту сдать"!) до берегів Колими!) морями повз Сахалін до Магадану й далі на Колиму...

Мені довелося прочитати згадану повість „За що?" та особисто в Україні пізнати той найжахливіший терор в СССР у 1937-38 рр., коли спокійно спали, мабуть, лише Сталін та Єжов. Проте, і я з глибокою увагою, як і вся авдиторія, слухав повільну, правдиву розповідь інж. М. Млакового, що його слова перетворювали свідомість і душу кожного слухача на кіноекран, де одна за другою виринали страшні картини смертоносної Колими та незнаної в історії людства тиранії московського комуністичного імперіялізму. Ці доповіді, зокрема, будуть дуже переконливі й корисні для американських комуністів.

Урятували від загибелі та провели через нову еміґраційну Колиму й щасливо довели до Америки інж. Млакового з дружиною Оленою Звичайною: 1) його залізна воля й притаманна українцям все перемагаюча витривалість, що їх не могли зломити навіть і неуявні, диявольські, найжорстокіші тортури в НКВД, завершені свистом куль близько вух (розстріл!) та сатаницькими питаннями: „Петлюрівський гад! Ти підпишеш протокол?!!" — Ні!!! — щоразу відповідала жертва, якій уже смерть після всіх тих тортур була бажаною. Проте, хоч інж. Млаковий і не підписав протоколу слідчого НКВД з вигаданим ним „злочинами", його все ж таки засудили на 10 років праці на Колимі. Але факт непідписання того протоколу потім був підставою для перегляду справи та звільнення на Колимі, як безпідставно засудженого.

2) Але не загинути й дочекатися того звільнення наприкінці третього року праці Млакового в смертоносних табрах Колими йому допомогли деякі знання бондарства (батько був бондарем) та вміння, з юнацької практики в Карпатах, самому корчувати й вантажити дерева. Ці знання дуже пригодилися на Колимі, де уможливлювали час від часу діставати відносно легшу роботу, а при цьому й вишукувати недоїдки на смітниках енкаведистів, у бочках до ремонту тощо.

3). Систематичні харчові посилки здому, бо Олена Звичайна не зрікалась офіційно й фактично свого чоловіка — „ворога народу", як це під тиском влади, тоді здебільшого робили репресовані дружини тих в'язнів, а, навпаки, крім тих харчових посилок, добивалася своїми клопотаннями перегляду справи чоловіка та звільнення його за підписом „самого" Вишинського. І ще раз, восени 1941 р. енкаведисти приходили на квартиру за інж. М. Млаковим, але від неминучої смерти на цей раз його врятували шанці, які він тоді копав з багатьома іншими...

На прикінці слід лише побажати, щоб УККА зреалізував пропозицію інж. М. Млакового ще на початку ц. р. від імени та за допомогою УККА виступати з доповідями про московський режим і Колиму в містах більшого скупчення українців в Америці. А що для них такі доповіді будуть цікаві й корисні не менше, ніж для українців у Галичині та для Швайцарців, — у тому нема жадного сумніву.

С. Панас

ЗАБУТІ ПРЕДКИ УКРАЇНИ

Підписаному пощастило впродовж минулого року присвятити досить часу справі матеріялів археологічного значення Галичини, які, після славнозвісних розкопів Трипільщини, є взагалі невідомі нашим дослідникам старовини.

Ініціятиву до цієї праці дав мені д-р Ярослав Пастернак, що живе в Канаді, прохаючи, щоб зібрані матеріяли видати книжкою.

Почин до цього був цей, що в картотеці московського археологічного музею з 1871 року була така записка: „Яків Головацький, член „Руської Трійці", виголосив доповідь на І-му археологічному з'їзді в Москві 1871-2 р., й між іншими матеріялами подав тоді відомість, що коло села Вишнева, повіту Рогатинського, є старовинні могили".

На тому й скінчилося. Наші археологи В. В. Хвойко в першому виданні „Обивателі древного Поднепровя" в 1940 р. — Київ, й в другому Вадим Щербаківський „Формація української нації" вид. 1941 р. Прага — не насвітлили жадних, або дуже скупі зв'язки Трипільської Доби в Галичині.

Завдяки славнозвісним розкопам д-ра Я. Пастерника в Крилосі біля Галича саркофаґу князя Ярослава Осмомисла, де знайдено теж багато інших цінних пам'яток, появилася працею д-ра Я. Пастернака книжка „Крилос", де в досить популярний спосіб подано вичерпуючі відомості з 11-12 століття.

Одначе нікому не було відомо, що в селі Вишневі в 1931 році учитель Михайло Сим розкопав одну могилу камінної доби 2500 перед Христової ери, де знайдено реліквії — обрядово схороненого кістяка й камінне вістря списа. Де були пороблені розкопи знав тільки бл. п. М. Сим, який по моїм вказівкам сам робив розкопи. Війна перервала дальшу працю й можливості дальших студій, а зі смертю М. Сима все вкрилось тайною.

На щастя ці місця є мені відомі, бо це мої рідні сторони, й з цієї причини я, за намовою д-ра Я. Пастерника, взявся до праці та зібрав такі матеріяли: 1. Відкриття могили з камінної доби в Галичині, села Вишнева, пов. Рогатин; 2. Княжа могила (Василя Даниловича); 3. Княже озеро і 4. Замок Данилівка (руїни замку сестри короля Данила); 5. Могила Остроготів (в полі села Вишнева); 6. Могила Козацька; 7. Монастир Грабів (руїни й походження); 8. Журів (руїни і походження); 9. Переліски (руїни літного замку); 10. Колоколин (печери, походження); 11. Козара (монографія) та Вишнів монографія).

Наведені праці можуть бути високоцінними матеріялами для наших майбутніх дослідників старовини. Кожна з наведених праць є фактичним ключем до розкопів. Проте самі пляни до розкопів не будуть опублікувані в книжці, тільки будуть передані до диспозиції УВАН. — В другому розділі книжки будуть правдиві оповідання з побутовщини.

Тому, що місцевості, про які мова, є мої рідні сторони, звертаюся в першій мірі до земляків з Вишнева, Журова, Чернева, Колоколина, Козари, Баковець й Журавенка, щоб подали свої адреси в справі переписки відносно видання книжки, а рівночасно прохаю земляків з наведених околиць послужити випозиченням фото-знимок видів села, церкви, школи, читальні, драматичних гуртків, хорів, спортових дружин і т. п., для вироблення клішів до видання. Випозичені фото будуть звернені назад після використання у виданні.

Адреси й фотографії прошу висилати на адресу:

Mytro Pasichnyk
759 N. Bucknell Street,
Philadelphia 30, Pa.

Подаємо до відома, що оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини огол.) пересилати разом з текстом.
Адм. „Свободи".

НЕОБЕРЕЖНІ КУРЦІ В НЮ ЙОРКУ

Необережні курці в Ню Йорку спричинили в минулому 1952-му році 7,174 пожеж на загальну шкоду $268,629,740. У цих пожежах згинула 51 особа. Загалом у Ню Йорку було в минулому раці 52,741 пожежа із шкодами на $86,948,062. Найбільше пожеж було в дільниці Мангеттану, де вони заподіяли шкоди на суму поверх 10 мільйонів долярів. 10 осіб вогневої сторожі і 160 цивільних осіб згинуло в пожежах. В день було більше пожеж, як ніччю, найбільше пожеж вибухало від досвіта до год. 6-ої по пол. Офіційне звідомлення з діяльности нюйоркської пожежної сторожі каже, що минулий рік був щодо пожеж у Ню Йорку „рекордовий" за всі останні 10 років. Слідчі органи влади арештували за спричинення вогню 106 осіб та осягнули засуд на 84 особи. Пожежна сторожа опанувала пожежу в 99,9 випадків, коли тільки прибула на місце нещастя. Департамент боротьби з вогнем у міському управлінні м. Ню Йорку зробив теж великі поступи в минулому році в організації цивільної оборони на випадок війни.

АВСТРАЛІЙСЬКИЙ СТРУСЬ НИЩИТЬ ВРОЖАЇ ФАРМЕРІВ

Австралія має клопіт не тільки з кріликами. Великі шкоди робить на полях австралійський струсь „ему", який дуже розмножився та з'їдає на пні врожаї на фармерських полях. Фармери не знають, як із ним боротися. Перед двадцятьма роками зорганізували були боротьбу з цими струсями при допомозі війська, яке хотіло вистріляти коло тисячки тих птахів в місці, куди вони приходили пити воду. Але ця засідка не вдалася, бо струсі мають відпорні на кулі пера, а при тому так швидко втікають, що з цієї тисячки вдалося застрелити тільки кільканадцять. Тепер у Західній Австралії хочуть збудувати високий на чотири стопи і кілька цалів дротяний сітковий паркан, який відмежовував би врожайні поля від піщаних просторів, на яких живуть струсі ему. Цей паркан має бути довгий на 130 миль і буде коштувати $135,000. Австралійський струсь великий птах: високий на шість стіп, важить коло сто фунтів. Він дуже швидко біжить, але не може літати. Витривалий на хід, і може проходити тисячі миль, шукаючи за поживою. Паркан з дротяної сітки буде мати внизу і на вершку ще й кільчастий дріт.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Посмертна Згадка

АНДРІЙ БАЗАН, член Бр. св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу, помер 10. липня 1953 р. проживши 73 років. Походив зі села Дібринів, Зах. Україна. Оставив у великім смутку дружину Марію, двох синів, дві невістки і двох внуків. Був добрим членом згаданого Братства, брав участь в суспільному житті та був примірним батьком дітей. Похорон відбувся 13. липня при участи Членів Бр., Родини і Знайомих із пох. заведення до церкви св. Димитрія в Картерет, Н. Дж. Похоронено на цвинтарі в Перт Амбой. — В. И. П.!

Г. Бабин, секр.

Ділимося сумною вісткою, що 26 червня 1953 відійшов у вічність
бл. п. ОЛЕКСАНДЕР МАРУСИН
наш Дорогий Батько, якому не судилось вже більше побачитись з ріднею, бо забрала Його важка короткотривала недуга на 58 р. життя. Похорон відбувся 29 червня 1953 р. на цвинтарі в Гавтінґу. — Німеччина. — Хай чужа земля буде Йому пером.
Горем прибиті:
Дочка, Зять, Внуки і Рідня.

ТАРЗАН, ч. 3110. Битва починається

Тарзан пристосовував свій крок до Пейджового, коли вони поспішали до Круґа і його льояльних варіянів.

„Тарзане, немає часу для більшого числа вояків", — ричав Круг. „Але інші збираються в домі, де кінчається коридор".

„Ми будемо їх потребувати", безжалісно кричав Тарзан, коли вартівники Тума, кричачи, рушили до наступу. розмахуючи списами і дико кричачи, рушили до наступу.